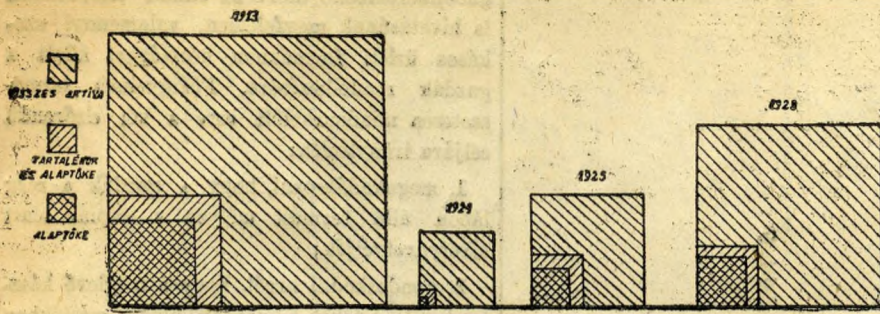
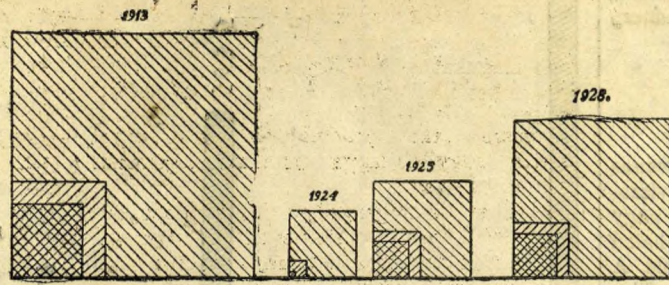

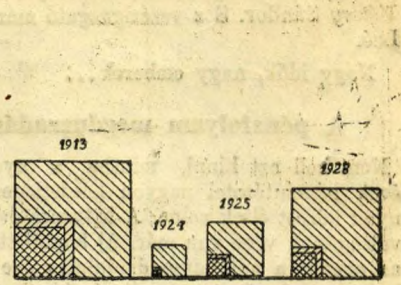
Csonka Magyarország pénzüszintézeteinek sorsa 1913 óta rajzokban

Budapest pénzüszintézetei

A vidék pénzüszintézetei

Nagy-Magyarország pénzüszintézetei egy fél századdal ezelőtt

Régi, németnyelvű gazdasági címtár beszél a nyolcvanas évek elejének pesti cégeiről. A részvénytársaságok adatait majdnem olyan módon idézi, mint egy mai kompassz, de a mérleg és az eredmény számla helyett csak az alaptőkét közli.

Tizenöt bank alkotta akkor a budapesti pénzüszintézeti szervezetet, de az országban már 107 bank, 5 földhitelintézet, 316 takarékpénztár és 249 szövetkezet működik. A Budapesti Hírlap megindulásának idején már kialakulóban volt a magyar hitelszervezet, ez a különös hálózat, a maga tömörkedettségével. Hatszázhetvenhét intézetnek, amennyi akkor működött, ma is elégek kellene lennie, pedig ezek az intézetek akkor még a megcsönkítatlan ország munkáját végezték. A bankok alaptőkéje az egész országban akkor már 32.5 millió forint, a földhitelintézeteké 7.9 millió, a takarékpénztáraké 19.9 millió, a szövetkezetek törzstőkéje 14.6 millió volt.

Budapest vezet.

Budapest fölénye már ebben az időben is nyomasztóan érvényesült a vidékkel szemben. A statisztika akkor még nem dolgozott olyan pontosan, mint valamivel később, a kilencvenes évek elejétől kezdve, amióta már pontos és hajszaírészletességű adataink vannak pénzüszintézeti életünk fejlődéséről, de az egykorú kompassz megmutatja, hogy 1883-ban 84 millió forintnyi országos részvénytársasági formájú pénzüszintézeti alaptőkéből a tizenhét budapesti intézetre 62 millió esett. S ezek közül az intézetek közül tizennégynek több volt az alaptőkéje egy millió forintnál.

A nagyság-sorrendjét már ebben az időben sem az szabta meg, hogy melyik intézet milyen régi. A Pesti Hazai Első Takarékpénztár, amely 1839 óta folytatja a maga higgadt és nagyvonalú munkáját, ebben az évben 2.4 millió forint alaptőkéjével nagyság tekintetében hetedik helyen állott, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, amely mindössze két évvel fiatalabb nála, ötmilliónyi alaptőkéjével pontosan előtte áll a sorrendben. Az alaptőke nagysága tekintetében vezet a Magyar Jelzőhitelbank (1876) 10,300,000 forintnyi valóssággal befizetett alaptőkével, utána, de vele majdnem egy vonalban három tízmillió forintot következik: a Magyar Általános Hitelbank (1867), a Magyar Leszámitoló és Pénzüszintézeti (1869) és az 1881-ben alapított Magyar

Országos Bank. Sorrendben a Magyar Földhitelintézet következett ezek után. A „kiszabadság” után következő évben, 1862-ben alakult meg ez az intézet és 1884-ben 7,198,538 pengő alaptőkét mutat ki. A MOKTÁR, amely 1872 óta működik, akkor másfélmillió forintnyi alaptőkével dolgozott; ugyanannyija volt az Általános Munkásipari Banknak is, amely később nyomtalanul eltűnt a magyar gazdasági életből, 1,200,000 pengője az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztárnak, amelyre hosszú idők múltán szintén elkövetkezett a megpróbáltatás ideje; egymillió bank három volt: az Első Magyar Iparbank (1884) pontosan egymillió és ötvétezer pengő volt az alaptőkéje; vele egyszorban, ötvétezer pengőnyi eltéréssel szerepel a Budapesti Bank-egyesület rt. (1880) és a Központi Ipar-társulati Hitelbank; ennek ma már csak az évkönyvekben él a neve. A piacon volt és működött ezeken kívül még a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete is, amelyet 1879-ben adtak át rendeltetésének. Volt három olyan bank is, amelynek az alaptőkéje nem érte el az egymillió forintot, a Budapesti Iparbank 300,000 forinttal, a III. kerületi Takarékpénztár 99,200 forinttal s a Budapesti Előlegező rt. mindössze húszezer forinttal dolgozott.

Nagy idők, nagy emberek.

Ebben a kompasszban még nem dominálnak a számok, mint a későbbiekben, de a nevek között, amelyeket közül, annál érdemesebb el-lapozgatni. A magyar gazdasági élet hőskorának majdnem minden nagy alakja fel-vonul azokban a névgyűjteményekben, amelyeket az egyes bankintézmények a maguk erejének és a jövőben való bizodalmanak jel-lül igazgatóságként összeállítottak. Sok név eltűnt már s csak az utódok által tovább épí-tett alkotások erejében él, de igen sok még közvetlen emlékezősünkben is megvan, vagy fiaikban folytatódik, az első nemzedék nemes értékeihez méltó módon.

Egynéhány érdekes név az intézetek betű-rend szerint való sorában: Az Általános Muni-cipális Bank Erlanger báró elnöklése alatt működik. A kis III. kerületi takarékpénztár igazgatóságában ott van Falk Zsigmond és Mezei Mór neve. A Budapesti Bank-egyesület-nek az elnöke Oblát Jakab. Az Egyesült Buda-pesti Fővárosi Takarékpénztár igazgatóságá-ban egész sor érdekes név: Aebly Rudolf, Harkányi Frigyes, Bun József, Ország Sándor, Busbach Péter. Az Első Magyar Ipar-banknál Apáthy István, Uhl Sándor.

A Kisbirtokosok Országos Földhitelintéze-tének névgyűjteményéből: Bittó István, Ká-rolyi Tibor gróf, Apáthy István, Csekonicus Endre gróf, Hajós József dr., Teleszky Ist-ván. A Magyar Földhitelintézetnél ott talál-juk Lónyay Menyhértet, Korizmicus Lászlót, Lukács Antalt, Arany Lászlót. S hogy a föld-del foglalkozó harmadik nagy bankot is ide-vegyük, a Magyar Jelzőhitelbank élén már Széll Kálmán áll, vezérigazgatója Beck Fer-dinánd, Hegedűs Sándor, Matuska Péter, Minkus Jenő, Lukács Béla, Fröhlich Jenő, Mayer Artur, Wahrmann Mór, Berchtold

László, Kun Ákos folytatja a becses névsort.

A Központi Ipartársulati Hitelintézet Mudrony Soma nevét csillantja elének az ötven év ködén át, Péts Endre, Kuhlaj János, Almá-sy Sándor sorakozik fel mellette. A Ma-gyar Leszámitoló és Pénzüszintézeti szintén Széll Kálmán az elnöke, Károlyi Sándor gróf, Aebly Adolf, Beck Miksa, Dessewffy Aurél, Hegedűs Sándor, Lukács Béla, Loisch Ede, Neumann Frigyes, Pekár Imre, Tschögl Hen-rik és Wahrmann Mór kétségtelenül igen ér-dekes társaságában. A Magyar Országos Banknál Bánffy Béla gróf, az elnök és Fröh-lich G., Beretvács Endre, Eszterházy István gróf, Szapáry István gróf, Léderer Sándor, Pósch Gyula folytatja a névsort.

A MOKTÁR vezérkara: Szitányi Izidor elnök, Hodossy Imre alelnök, Altschul Simon, Bujanovits Sándor, Herzl Tivadar, Szarvass

Sándor, Pósch Gyula van többek között az igazgatóságban.

A Hitelbank elnöke Pallavicini örgróf, itt szerepel Kornfeld Zsigmond és mellette Ul-mann Adolf. Két olyan név, amely maga kö-teteket beszél a magyar gazdasági élet nagy korszakáról. Itt van Frank Antal, Mauthner Zsigmond. A Magyar Általános Takarékpénz-tár Korizmicus László elnökre és alelnökként Jókai Móra bízza vezetését. Mind a ketten országyűlési képviselők. Morpurgo, Beck Miksa, Éber Ferdinánd, Mandelló Hugó foly-tatja a sort az igazgatóságban. A Pesti Ha-zai Első Takaréknál Várady Károly, Steiger Gyula, Bereznay István, Brüll Miksa, Kléb István, Rudnyánszky Ferenc, Gelléri Szabó János.

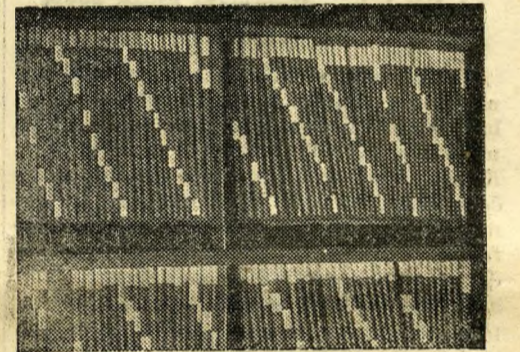
És a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank ezekkel a nevekkkel szegi be a hosszú sort.

A takarékoság elve

Ma, amikor folytonosan halljuk a takarékoság, a racionalizálás elvét, különösen aktuális az a Magyarországon egyedül álló munka, amely a BUDAPESTI KISIPARI HITELINTÉZET-NÉL történik. Nemrég a főváros köz-gyűlésén ÉBER Antal jelentette ki hat-almas beszédben, hogy ez a bank egyike a legmintaszerűbben vezetett intézeteknek, de azóta is közéleti fér-fiak tömege keresi fel a bankot, hogy meggyőződjön arról: hogy tudták meg-fejteni a titkot, hogy a KERESKEDŐK ÉS IPAROSOK APRÓ TÉTELEIT ÜGYESEN MEGSZERVEZETT ADMI-NISZTRÁCIÓVAL BONYOLITJÁK LE. Az intézet túlmenően a rendes ügykő-rén BALESETBIZTOSÍTÁST nyújt a

dékot tartalmazó takarékbetét könyv-vekket, takarékperselyekkel, takaréka-automatákkal és takarékjegyekkel dol-gozott a bank. Ezzel szép eredményt tudott elérni.

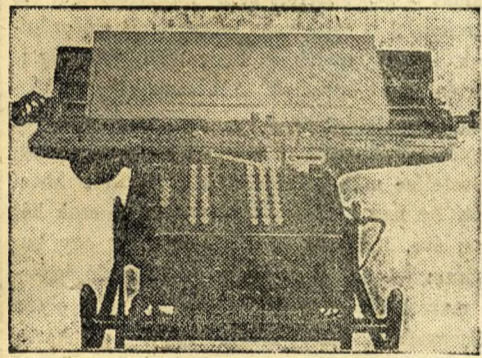
Az eddigi statisztika szerint 1927-BEN OKTÓBERTŐL DECEMBERIG 32, 1928-BAN 1500, 1929-BEN 1800 TA-

Kartoték-szekrény. Az intézmény érdekes találmánya, amely lehetővé teszi a könnyű áttekintést

NONC TAKARÉKOSKODOTT A KÖ-ZÜL A 15.000 KÖZÜL, akiknek a taka-rékkönyveket szétküldte a BUDAPESTI KISIPARI HITELINTÉZET. A betétek évről évre száz százalékkal emelkednek és a pénzüszintézet MINDEN TÁMOGA-TÁS NÉLKÜL, tisztán a saját erejére utalva, bírja a munkát.

Az intézet létszáma megalakulásakor mindössze három volt. Ma 37 tisztvi-selből áll. Ez a magyarázata annak, hogy csak egy példát vegyünk ki: Éber Antal, aki ellene van a városi üzemek-nek, kijelentette, hogy a BUDAPESTI KISIPARI HITELINTÉZET NEM OLYAN ÜZEM, AMELY A KÖZ-TERHÉRE LENNE, HANEM ÉP-ELLENKÉZŐLEG MINTASZERŰ PÉL-DÁT JELENT.

Váltóleszámitoló-gép a Budapesti Kisipari Hitelintézetben

betevőknek, halál és rokkantság esetére a betét egész erejéig. Ez teljesen füg-gellen attól, hogy bármennyi ideig is van bent az illetőnek a pénze. Nagy jelentőségű az is, hogy az IFJU-SÁGOT TAKARÉKOSÁGRA NEVEL-TÉK akkor, amikor egypengős aján-

